

MENTOR

LIST ZA SREDNJEŠOL-
SKO DIJASTVO. URE
JUJE DR. ANT. BREZNIK

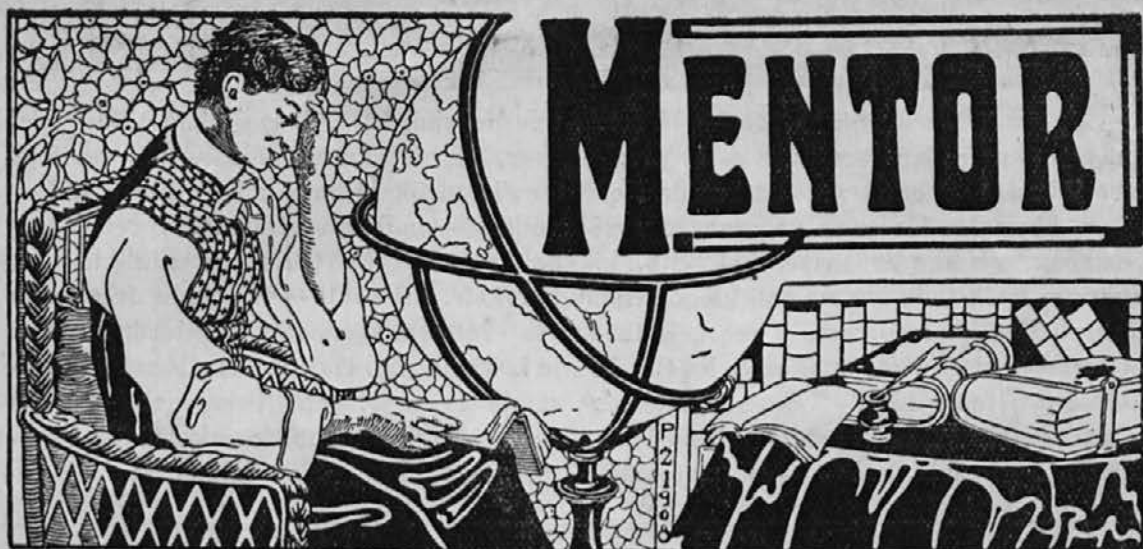
LETNIK VII. ZA L. 19¹⁴/15

ŠT. 6.

VSEBINA:

Paberki po naših srednješolskih čitankah. (Dr. J. D.) . . .	101
Zemlja in luna. (Prof. Fr. Pengov)	107
Pesem trenutka. (Pesem.) (A. P.)	111
Homerjeva Illada. (Prof. Fr. Omerza.) (II. spev. — Dalje) . .	112
Na Ruskem. (Potopis.) (Josip Lavtižar)	114
Drobiž	117

Izhaja v zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano prvega dne
v mesecu in stane za dijake 2 K, za druge naročnike 4 K na leto.

LETNIK VII.

MAREC 1915.

ZVEZEK 6.

PABERKI PO NAŠIH SREDNJEŠOLSKIH ČITANKAH. DR. J. D.

III.

Razprava — govor — hrija.

V Čitanki za V. in VI. razred imamo nanizanih lepo vrsto (50) slovenskih narodnih pregovorov. Veste čemu? Jaz bi mislil: zato, da jih uporabljate za razprave in govore (tudi govore, saj se zdaj od najvišjega mesta poudarja, naj se v šoli goji tudi govornišvo!). Naša Čitanka ima (kot vzgled proze) par vzornih zgodovinskih in prirodoslovnih razprav, a ne bi bilo napakno, ako bi dijakom vzorno pokazala, kakó se obdela narodni pregovor (ali sploh kak citat, izrek kakega pesnika) v obliki **r a z p r a v e**, kot **g o v o r** ali **k o t h r i j a**. Poskusimo mi na tem mestu; isti izrek hočemo obdelati kot razpravico, kot govor in kot hrijo, da bomo — vsaj v velikih potezah — videli razloček med to trojico. Vzemimo izrek starojonskega modrijana Heraklita (okrog l. 500. pred Kr. r.): *Vojna je vir vsega, πόλεμος πατήρ πάντων.*

I. Vojna je vir vsega.

(Razprava.)

U v o d. Odněkaj so modri možje razmišljali, kaj je počelo ali princip vsega napredka; razni so navajali razne stvari: eni, da je ubožstvo, drugi lakota, tretji navdu-

šenje itd.; nekdo pa je tudi trdil, da je vojna vir vsega napredka.

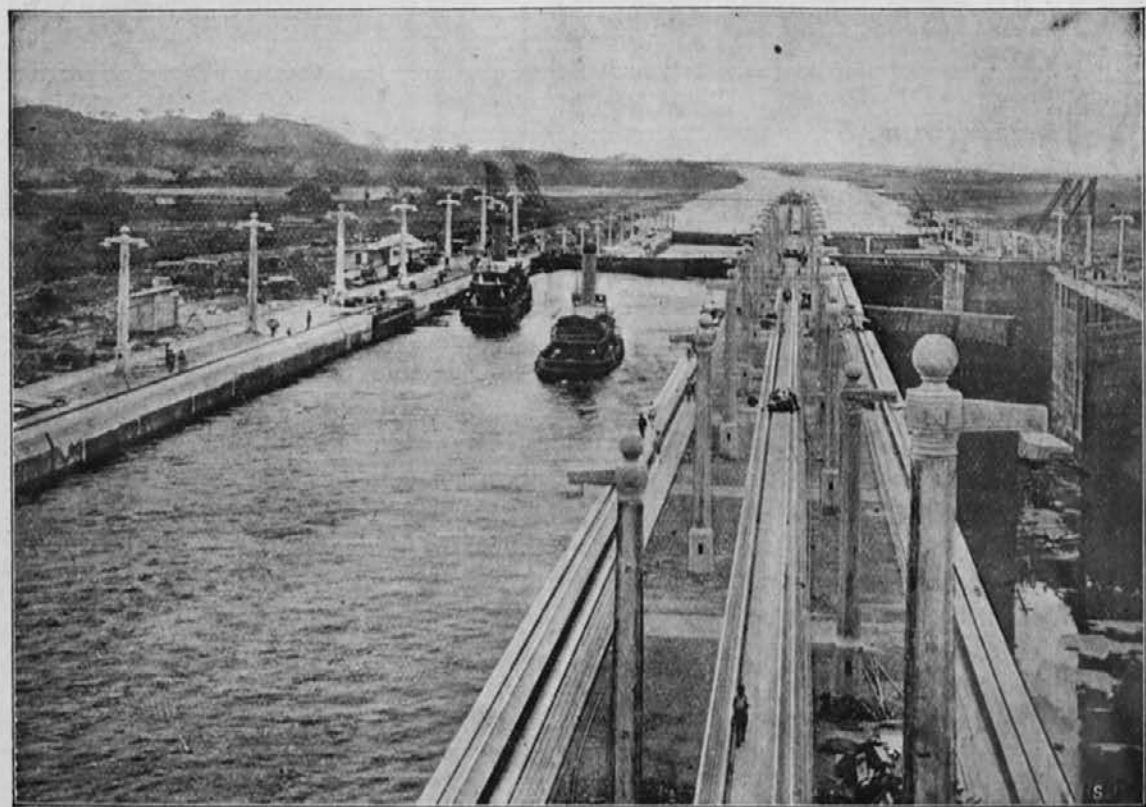
(Lahko pa bi se glasil uvod tudi drugače, brez števila je možnosti. N. pr.: Vojška divja zdaj po vsem svetu; vse govori o njej; ta jo hvali, oni ji komaj čaka konca. Kaj naj rečemo mi?)

Razlaga in razdelitev. Izrek, kakor smo ga napisali, še ni popolnoma jasen; treba, da njegov pomen razložimo. Stari modrijan je hotel reči: borba med silami v mrtvi prirodi kakor tudi borba med živimi bitji je vir vsega življenja in napredovanja. Na prvi pogled se nam zdi rek neresničen, saj vendar vidimo, da vojška uničuje civilizacijo in ljudi; če pa globlje pogledamo, se prepričamo, da tiči mnogo resnice v trditvi. To hočemo dokazati, in sicer takó, da si ogledamo najprej neživo prirodo, potem rastlinstvo in živalstvo in slednjič človeško življenje.

D o k a z o v a n j e. I. Le poglejmo malo v neživo prirodo! Dve sili delujeta na vsako nebesno telo: sredotežna in sredobežna, ki si torej večno nasprotujeta; njiju učinek pa je — harmonija vesoljstva. — Silen boj zadivja med vetrovi, vihar nastane, ali iz njega se rodi lepo vreme, zrak je očiščen in vsa bitja laže dihajo. — Stojéča voda se usmradi, tekoča se pa učisti,

če se prevali čez deveti kamen. — II. Isto dejstvo nam oznanja rastlinstvo in živalstvo. Katere cvetke so nam najdražje? Tiste, ki se boré visoko v gorah za svoj obstanek, planika in ravšelj. — Žito, ki raste na trdih tleh, ima najbolj kleno zrno. Rebrno senó, katero raste v rebri, je tečnejše od ložnega (ki se nakosi v logéh); in koliko prijetneje dehti! Kakó zdrav je les v trdi zemlji! Vrba, ki ima dovolj moče in hrane, je pa vsaka bolna. — Boj za obsta-

telesne sile. — Ali poglejmo v družine! Tam, kjer se zaradi ubožstva in velikega števila otrok morajo najbolj boriti, so — vobče! — najbolj srečni in povprečno najbolj napredujejo. (Prim. dr. Ehrlich, Čas, 1914, str. 181 nsl.!) — In glede držav nam vsa svetovna zgodovina pripoveduje, da se le iz vojne rodi trajen mir, s tem pa blagostanje in umetnost. (Prim. dobo cesarja Avgusta! Spomnimo se reka: bello paratur pax!) In kaj je že velikega povzročila

PANAMSKI PREKOP

nek, ki ga živali — nezavestno seveda — bojujejo, jim je razvil ude, poostril čute do popolnosti. (Prim. o tem Čit. za V. in VI., str. 400 nasl.) — III. Kaj pa nas uči pogled na človeka — posameznika, na družino, državo, Cerkev? Človek si je v borbi s naravo in živalmi izpopolnil vse svoje zmožnosti, izumil je razno orodje in orožje. Čim več težav je moral premagati, tem močnejši in slavnjejši je postajal (n. pr. Herakles!). In takó še dandanes: čim trša je mladost, tem bolj se razvijó duševne in

sedanja vojna pri nas: vsi narodi širne Avstrije smo se zavedeli, da smo eno telo; število hudodelstev se je nečuvno znižalo. — Dã, tudi zgodovina katoliške Cerkve nas uči, da je bila najmočnejša takrat, ko je bila najbolj preganjana; v boju in borbi je rastla in se čudovito širila.

S k l e p. Preiskovali in preizkuševali smo veljavnost gori omenjene resnice od najnižjih dejstev do najvišjih, in reči moramo, da nam jo potrjuje prirodoslovje, družboslovje in celo bogoslovje.

II. Vojna je vir vsega.

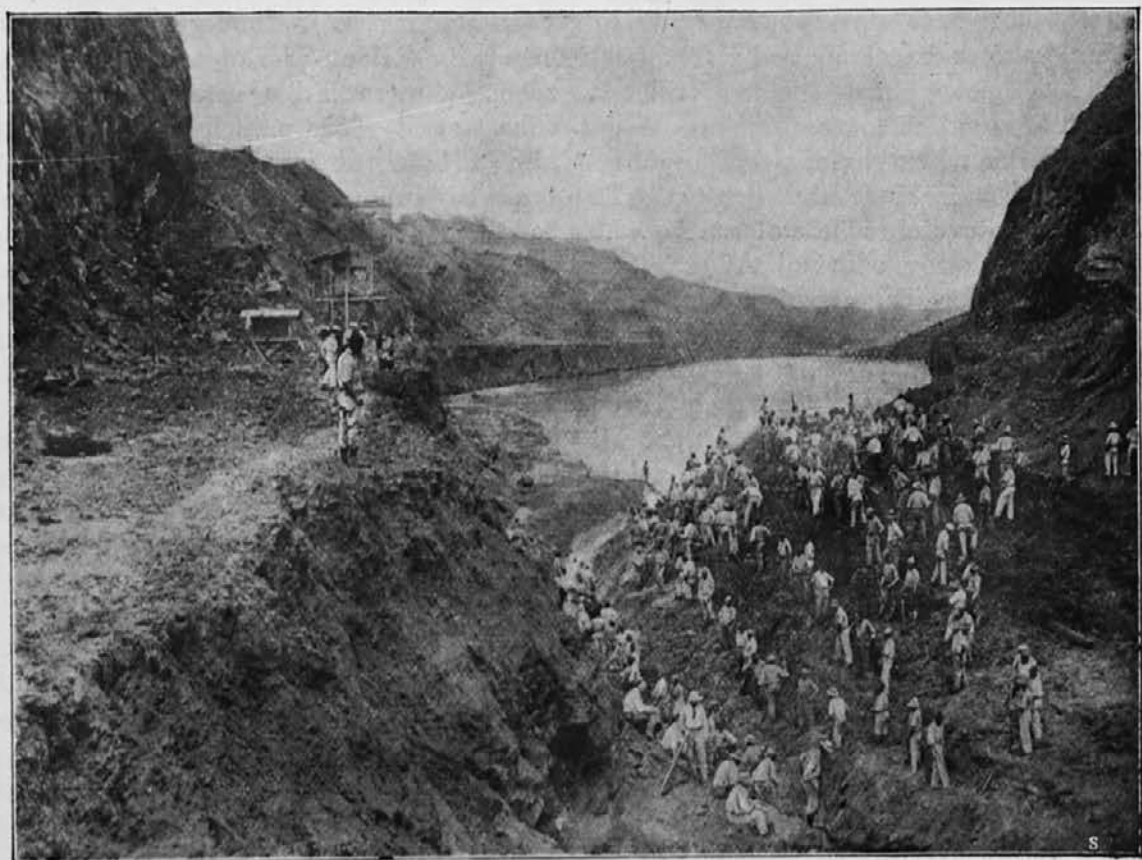
(Govor.)

Dragi součenci!

U v o d. »Naprej zastava Slave, na boj, junaška kri!« Tako navdušeno kliče naš pesnik. Neštetokrat smo jo že peli. In katera pesem hrvatska nas bolj navduši od znane koračnice: »U boj, u boj, mač iz tokâ, braćo!« Ob tej pesmi nam grudi res plamté svetega navdušenja za domovino.

N. pr.: »Življenje je boj« — to resnico poznamo iz knjige, poznamo jo pa nekoliko že tudi iz izkušnje. Ali tudi narobe je res: Boj je življenje! Tam, kjer ljudje, narodi veselo med seboj tekmujejo, tam je življenje. Posezimo tudi mi v to veselo tekmo!

R a z l a g a (ozir. omejitev) in r a z d e l i t e v. Izrek starogrškega modrijana, da je vojna vir vsega, se razteza na vso

DELO PRI PANAMSKEM PREKOPU.

Ne pozabimo pa, da je boj za domovino dvojen: z materialnim orožjem, in pa — z duševnim. Za materialno orožje, puško in meč, bomo zgrabili, kadar nas pokliče naš cesar; k duševnemu orožju pa nas naša domovina kliče neprenehoma. »Hej rojaki, opasujmo uma svitle mečel« In da bi to navdušenje v vaših srcih še bolj razvnel in razplamtil, ta namen ima moj govor. (Seveda se ta u v o d naredi lahko tudi drugače, možnosti je zopet brez števila.

prirodo in na vse človeško življenje, gmotno in duševno; jaz pa se hočem omejiti in vam dokazati samo en del te resnice: da namreč boj ali tekmovanje z umom in duševnim delom rodi gmotno blagostanje in duševno omiko narodom in posameznikom.

D o k a z o v a n j e. Eno tekmovanje je med našim narodom zelo vkoreninjeno: župnija hoče župnijo prekositi z velikostjo in težo zvonov. In res, kakšne orjake nam

je ta borba dala! Še globlje pa seže in širšo korist rodi tekma, ako zaide med gospodarje duh tekmovalja, kateri bo imel lepšo živino, čednejša gospodarska poslopja, bolj obdelane njive, skrbneje spravljen gnoj itd. Dežela in država krepko podpirata to tekmo s premijami in diplomami. In lahko rečemo, da je ta tekma vir napredka. Le pogledjte našo živino o semnjih! Ali vidite v naših hlevih kaj takega blaga, kakor so tiste mršave hrvaške »buše«? In če greste skozi naše slovenske vasi, ali ne vidite, kakó se dvigajo povsod zračni, obokani hlevi, poleg hlevov gnojne greznice iz cementa? In ali ni to vesela tekma, da se pridno ustanavljajo hranilnice, gospodarske zadruge, izobraževalna društva? Ta borba bo gotovo obrodila stoteren sad. Le pogledjmo malo v zgodovino! Atika je bila premajhna deželica, da bi mogla rediti svoje prebivalstvo; ljudje so bili primorani boriti se za vsakdanji kruh z drugimi rodovi in narodi, in baš ta borba je Atiko privedla do prvega mesta med vsemi Grki!

Ali stari Grki so nam klasičen zgled, kako neprecenljive koristi je tudi borba na čisto duševnem polju. Pri njih je bilo skoro vse javno življenje *ἀγων*, t. j. tekma, borba, boj. Znanе so olimpijske igre in kako so vplivale na razvoj plastike. Znano je pa tudi, kakó so tekmovali na dramatičnem polju. O Dionizovem prazniku (spomladi, o našem Jurjevem!) so bili trije dnevi posvečeni dramatičnim igram; vsak dan jih je bilo treba predstavljati po četrto (tetralogija), in sicer so morale biti vedno nove, vedno »première«. Oglasilo se je vedno po več pisateljev in prvi arhont je odbral tri najboljše. In nato so zopet ti trije med seboj tekmovali, kateri bo dobil prvo darilo. In pri predstavah samih so zopet tekmovali zbori (kori) med seboj in tisti, ki so jih opremili in plačali (zborovoditelji, *χορηγοί*). In tako daleč je segalo tekmovalje, da sta snov, katero je obdelal Ajshil, obdelovala tudi Sofokles in Evripides, z namenom seveda, da bi še bolje napravila. Zlasti poslednja dva sta neprenehoma tekmovala med seboj in se

učila drug od drugega. In posledica te silne borbe? Zlata doba grške drame, ki z neodoljivo silo vpliva še v naše čase in bo najbrže za vselej ostala vzorna šola dramatiki. Ali ni bila to res koristna tekma? Ali ni rek: *πόλεμος πατήρ πάντων* v tem pogledu čisto resničen? In kdo izmed vas ne želi tudi našemu narodu take lepe dobe v dramatiki? — Pa tudi na drugih poljih je tekmovalje obrodilo prekrasne sadove: v začetku 16. stoletja sta na dvoru papeža Julija II. v Rimu slikala Michelangelo in Rafael Sanzio, tekmovalje med seboj; in ustvarila sta največje umotvore slikarstva. — Toda predaleč bi zašel, ako bi vam hotel naštevati posamezne zgledе tekmecev in borcev na duševnem polju; le še to naj omenim, da moramo pojem *πόλεμος*, vojna še nekoliko razširiti, na delovanje, ki živi še v izrazu »polemika«, menim namreč — kritiko. Tudi o tej velja v polni meri naš rek. Ker so nam Grki mojstri v vseh vedah, vam moram tudi tu kot največji, najslavnejši zgled pokazati Grka — Sokrata. Sokrat je videl, kakó nejasne pojme imajo ljudje o najnavadnejših stvareh vsakdanjega življenja, n. pr. o pravičnosti, pobožnosti itd. Začel je brez usmiljenja razdirati zmoto; pokazal je pravo pot, kakó priti do jasnih, čistih pojmov v vsaki vedi, postal je oče logike in dialektike, sploh oče pravega znanstva. In tako je bila njegova kritika res vir vsega napredka v vedi. — Ali naj vam iz novejših dobe imenujem možé, ki so s svojo brezobzirno kritiko svojim rojakom bistrili pojme, n. pr. Lessing v dramatiki, Bělinskij v povesti in romanu, pri nas Levstik v jezikoslovju, Stritar v leposlovju?

Toda vem, da mi boste proti vsemu temu, kar sem jaz navdušeno slavil, ugovarjali s težkimi pomisleki, češ: koliko nadpolnih talentov je kritika uničila! in tisto tekmovalje — koliko je rodilo — tudi manj premišljenih del! in tista borba med narodi v poljedelstvu, trgovini, v industriji, z novimi iznajdbami strojev in morilnega orodja — koliko je škodila, koliko slabejših uničila! Priznavam, težki so

ti pomisleki, a prav je, da mi ugovarjate, saj o tem baš govorimo, da se s kritiko pojmi razjasnijo. Vendar vaši ugovori moje trditve ne morejo omajati; z eno besedo — mislim — jim vzamem moč, ako rečem: pravična kritika, pametna tekma, dostojna konkurenca med narodi je vir vsega — lepega, koristnega napredka.

Sklep. Predragi tovariši! Videli smo torej, da tiči v našem izreku globoka resnica, resnica, ki je velike važnosti tudi za nas. Saj vsak izmed nas želi imeti o vsem jasne pojme, vsak želi napredovati, vsak želi tudi našemu narodu zlate dobe v gmotnem blagostanju kakor tudi v duševni kulturi. Kaj naj torej storimo? Vojna je vir vsega! Tekmujmo! Skušajmo drug drugega prekositi v šolskih predmetih, v spisovanju slovenskih nalog, v sestavljanju in govorjenju govorov in razprav; ta plemenita vojna bo nam in naši domovini vir velikega veselja!

Tu imate, mladi čitatelji, poskus razprave in govora o istem predmetu; razloček med obema je — kakor ste morda že zapazili — ta-le: pri razpravi mora razvrstitev snovi biti logična, pri govoru psihološka; razprava se obrača na razum, govor pa na srcé in voljo; razprava nam hoče razširiti spoznanje, govor pa nas hoče vzpodbuditi k nekemu važnemu dejanju. Zato vidite, da naš govor hoče součencem pokazati, da je tekma nekaj lepega in koristnega zanje in za domovino, in jih s tem nagibi navdušiti. Tudi slog je ves drugačen: biti mora govorniški, poln retoričnih vprašanj; najbolje je, da je vedno v stiku s poslušalci, kakor nekakšen dramatičen dialog.

III. Hrija.¹

V Čit. V. in VI. (str. 12) se omenja tudi hrija, a samo z imenom. Časih smo delali nalogo po pravilih hrije; zdaj je to »iz mode«. V knjigi »Aufsatzfreuden«,

¹ Iz gršk. *χρησις*, t. j. koristna uporaba. Učenec je torej dobil od učitelja kak splošen rek in moral dokazati, da je za življenje koristen; moral se je sam navdušiti zanj in tudi druge skušati pridobiti.

sp. P. Beßler, O. S. B., pa sem našel pravično sodbo o njej. Kaj pa je bila hrija nekdanj in kaj je nameravala? Stari grški in rimski učitelji govornišva so jo rabili kot predstopnjo, kot pripravo za sestavo dobrega govora; učenec se je moral torej najprej naučiti delati hrije, potem šele se je začel pouk v sestavljanju govorov. Po teh-le točkah se je moral ravnati:

1. *Exordium* (uvod): *Dictum cum laude auctoris*. Napoved reka, s pohvalo dotičnega pisatelja ali misleca.

2. *Paraphrasis* seu *Exposito*: razlaganje dotičnih pojmov v reku, določitev njegovega pomena, napoved, v katerem smislu se bo obravnaval. (Omejitev ali razširitev.)

3. *Causa*: dokazi za resničnost trditve in nagibi, zakaj naj se po reku ravnamo.

4. *Contrarium*: iz nasprotja se še bolj pokaže resničnost reka; ali pa se zavrnejo ugovori.

5. *Simile*: navede se kakšna pri-
spodoba iz prirode ali človeškega življenja.

6. *Exemplum*: zgledi iz zgodovine in vsakdanje izkušnje.

7. *Testimonium*: navedejo se drugi podobni izreki, pregovori itd.

8. *Epilogus* (sklep): pove se, kakó poslušalec dokazano resnico v življenju uporabi; navdušena vzpodbuda.

Vojna je vir vsega.

(Hrija.)

1. *Πόλεμος πατήρ πάντων* — vojna je vir (ozir. mati) vseh reči. Ta izrek se pripisuje slavnemu jonskemu filozofu Heraklitu; ta mislec je znan tudi po nekem drugem izreku svojem: *πάντα ῥεῖ* — vse teče, vse se neprenehoma spreminja. Bil je eden izmed slavne sedmorice grških modrijanov.

2. Niso ga starodavniki brez vzroka zvali »temnega« (*ὁ σκοτεινός*), zakaj ta izrek se glasi kakor uganka; treba ga torej razložiti. »Vojna« mu služi v dveh pome-

nih: a) borba z orožjem med dvema narodom, b) borba sile proti sili v neživi in živi prirodi in v človeškem življenju posebe, menjavanje neprijetnih in prijetnih reči.

In drugi del »je vir vsega« pomeni: je vir vsega življenja, vse sreče, vsega napredovanja. — Mi bi lahko govorili o obeh pomenih; seveda bi se govor s tem zelo raztegnil. Morda bi kazalo, da se omejimo samo na drugi (b) del.

KRIŽ NA MARTINOVNI STENI.

3. Brez negativne in pozitivne elektrike ne bi imeli električnega toka; centripetalna in centrifugalna sila uravnava ravnotežje nebesnih teles; ako ne bi bili nikoli bolni, lačni, žejni, ne bi vedeli, kaj je zdravje, sitost, napojenost . . .; vse živali se boré za svoj obstanek in se s tem izpopolnjujejo, ohranjujejo; tudi človek napreduje, čim bolj se bori s prirodo ali s pomanjkanjem ali z ljudmi. Posledica te borbe je, da si človek razvije vse svoje

moči, duševne in telesne; in to je vreden cilj njegovega teženja. Pa tudi v državi morajo biti stranke, ki si nasprotujejo; to vse koristi napredku države.

4. Ako ne bi imeli sovražnikov, bi se polenili, izgubili bi vso krepko voljo in vse junaštvo. Ako ne bi bili lačni, kdo bi delal? Homer — tu govorimo s Heraklitom samim — se moti, če misli, da bi bilo za človeka bolje, ako ga ne bi trla razna zla.

5. Vodo z zdravilom moramo mešati, če ne, se lek razkroji; stoječa voda se usmrači; ako bi bilo večno brezvetrje, bi se zrak popolnoma okužil; kakó tenek sluh imajo n. pr. gozdne živali vsled večne borbe s človekom in drugimi živalmi.

6. V bojih s Perzijanci so Grki razvili vse svoje zmožnosti; postali so svobodni. — Dramatični *ἄγων*. — Zdaj med vojsko v Rusiji manj ljudi umrje nego v miru, ker se manj — pije. (Slovenski Dennik, Budapesta. Cit. »Gorenjec«, 19. II. 1915.)

7. Narodni pregovor: Brez muke ni moke; Čič ne dá nič; brez potú ni medú; nemški: Rast' ich, so rost' ich — itd. itd. Lepó pravi Slomšek:

Le trpljenje naših dni — nam veselje posladi.

In S. Gregorčič poje:

Saj moško dejanje krepčuje možá,
a pókoj mu zdrave moči pokončá!

(Življenje ni praznik.)

8. V šoli se nam nudi najlepša prilika, da se ravnamo po tej resnici; celo vrsto nasprotnikov imamo: prirojeno lenobo, nevednost, težkočo predmetov; zoper vse te v boj! Čim več je ovir, tem lepša bo zmaga!¹

¹ Naj kdo sodi o hriji, kakor hoče, eno hvalo pa ji moramo dati: na njej učenec lahko pokaže — pri vsaki točki — česa se je že naučil in česa ne; tu porabi lahko vse, kar je čital ali se na pamet učil. Kaj ko bi za vajo skušali Vi sami, mladi čitatelji, napraviti to trojno vajo, na primer o dijaku toli potrebnem geslu: »nulla dies sine linea«?

ZEMLJA IN LUNA.

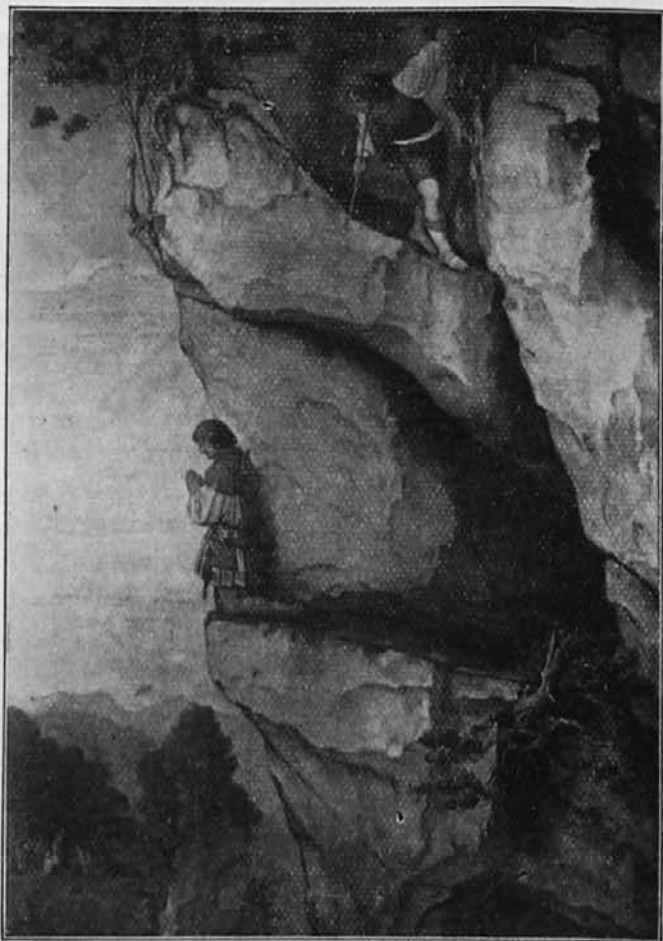
PROF. FR. PENGOV.

Zgodba, ki jo pripovedujem, je nenavadna. Godi se že tisoče in tisoče let in sam ne vem, kdaj je bo konec; vse kaže, da ne prej, dokler ne bo ugasnila zadnja iskrica toplotne energije orjaku Heliosu (solncu). Če bi hotel biti torej ti, ki čitaš te vrstice, aktiven junak v tej povesti, bi bil davno prej, preden bi minula povest, mrtev in pokopan.

Godi se v svetovnem prostoru, kjer jadrajo zvezde na svojih bleščečih aeroplanih, kjer je mrzlo tako, da ne zaleže najboljša astra-hanska kožuhovina več nego poletni jopič. Pozorišče — vsemir — je tako neznansko veliko, da njegovih razmer ne more nihče dopovedati z besedo, pa če bi jih tudi kdo mogel, bi koristilo le malo, vsaj bi ga drugi itak ne umeli. — Zunaj v osvetju se je sukala zemlja okrog solnca, kot je bila vajena že izza dobe egiptovskih faraonov in še izza tisočletij pred njimi. Vrtela se je neutrudljivo dan na dan, leto za letom; marsikomu drugemu bi se bilo že davno zmešalo v glavi, zemlji se ni poznala velika ta vrtoglavost. Nekaj malega pač.

Kmalu po svojem telesnem rojstvu (duševno-plinasto se je vršilo mnogo poprej!) leta x pred ustanovitvijo starega Rima je namreč začutila, kako se ji širi zlati ekvatorijalni pas pri burnem plesu »kola«. Dočim je opazala na svojem temenu in pod petami (oba tečaja, kjer je $c = 0$) skrivnost in svečanost mir, pa je jako naraščala sredobežna sila v njenih udih očitno proti sredini telesa, kjer je dosegla svoj višek. Najraje bi bila odtrgala skeleči pas od bokov in ga treščila neznano kam v ledeni vsemir, a druga postava njenega organizma, mnogo silnejša od prve, je to za- branjevala. Bil je to zakon težnosti, pri-

vlačnosti ali gravitacije, proti kateremu je centrifugalna sila le uboga reva, 289 krat slabejša od svoje tekmovalke (gravitacije). Četudi morajo pod vlado težnosti ostati vsa telesa na zemlji lepo pri miru, vendar pa je dejstvo, da izpodkopava sredobežnost brez prestanka absolutno monarhijo gravitacije, tako da se čuti njeno rovarjenje po celem svetu na vsakem najmanjšem

CESAR MAKSIMILIJAN NA MARTINOVI STENI.

telesu; zakaj vsako telo je na tečajih nekoliko težje nego na ravniku.

Dočim so smatrali stari zemljo za popolno kroglo, je razkrinkal Newton 1666 našo rediteljico za sferoid, to je na tečajih sploščeno kroglo, o čemer se poleg šolskega poizkusa z vrtečimi obroči lahko prepričamo tudi s sledečim umovanjem:

Misli si dva vodena stebra kot občujoči posodi; prvi od severnega tečaja proti sredini zemlje in drugi enak steber na njem pravokotno od središča zemlje proti ravniku. Ker zmanjšuje sredobežnost teže zadnjega stebra, zato je teža prvega večja. Če hočeš, da si bosta oba stebra ravnotežna, moraš podaljšati ekvatorijalni vodeni steber. Newton je našel, da mora biti dolžina polarnega stebra proti dolžini ekvatorijalnega kakor 229 proti 230 ali z drugimi besedami: Polumer zemeljskega ravnika mora biti za 17 milj daljši od medtečajnega. Toda naša zemlja se je že davno privadila tej zakoniti abnormalnosti — česa se človek pač ne privadi, če se vrti celo dolgo leto okoli solnca! Njena življenska naloga ji je prešla popolnoma v meso in kri, postala ji je druga narava, in kakor hitro je končala svoj letni obhod, takoj je pričela z drugim.

A pridni plesalki to ni bilo dovolj; ves ta čas se je vrtela tudi krož same sebe, to je bil tudi glavni vzrok gori opisane bolezni, »megalomania aequatorialis« zване — okoli idealne osi, namazane pred veki za vse veke, sukala se tako lahkotno kot brhka mlada mačica, ki lovi konec svojega repka. Toda za to burko je potrebovala samo 24 ur; uganjala pa jo je edinole iz blagega namena, da bi obsijalo solnce vse dele njene telesnosti s pravično enakomernostjo. Zakaj lastna, kakor tuja (zlasti mesečeva) izkušnja jo je učila, kako žalostne so posledice nasprotnega ravnanja. Na strani namreč, ki je bila obrnjena od solnca proč, je vladala vselej črna, demonska tema in noč. Da je kazala zemlja solncu vedno le Evrazijo in Afriko, bi bili obsojeni ubogi Amerikanci k večnemu spanju.

Zemlja ni imela torej ravno premalo posla; saj je morala poleg drugega upoštevati tudi primerno etiketo napram sedmerim svojim bratom in sestram (planetom-premičnicam) ter paziti na svojo edinko, hčerko Luno, nazvano drugodi tudi Se-lene.

Kakor Eva iz Adama, tako je izšla naša mati zemlja iz solnca, od katerega

prejema tudi plodonosne sile, da more rodevati organizme. Meseci pa so otroci planetov, naša Luna seveda mrtev otrok; saj drugače tudi biti ne more, ko ji mati, ki je sama odpala od svetlobe, ne more dati ne luči ne moči, potrebnih za življenje. Mati zemlja je bila svoje dni sama krasno solnce, polno lastnega ognja, sijajni njen diadem ni potreboval tujih žarnic za svoj lesk; a danes so ji otrpnili udje, hladno je postalo njeno lice in mračno njeno čelo, kot bi hotela simbolizirati padec »Kneza tega sveta«, odpad Luciferjev od večnega Solnca.

Hčerka Luna je sicer majhna v primeri z materjo: njen polumer znaša le 3480 km, t. j. $\frac{2}{7}$ materinega radija, njena masa je celo osemdesetkrat manjša od roditeljčine. A obličje njeno ni nič bolj mladostno, da še mnogo bolj starikave so njene poteze od materinih. Zakaj četudi mlajša po letih, je vendar živela Luna mnogo hitreje in burneje svoja leta in že davno so preminule zanjo one geološke dobe, v katerih se nahaja mati Terra še dandanes. Ker je Luna tako majhna, zato se je ohladila in skrepnela mnogo hitreje od zemlje.

Sicer bi bila Luna, ko bi šlo prav za res, lahko skrbela sama zase. Saj posebnega dela itak ni imela. Glavno je bilo pač, da se je sukala sama okrog sebe in še okoli zemlje ter tako posnemala svojo mater z edino razliko, da je potrebovala nadložna Terra za svojo pot okoli solnca 365 dni, Luna pa za svojo okoli zemlje le $27\frac{1}{3}$ dneva. Da se pa ta razlika nekoliko izravna, se je trudila zemlja, da se zasukne na lastni peti (osi) že v 24 urah, dočim potrebuje starinska hči celih $27\frac{1}{3}$ dni, da se obrne enkrat okoli. Kot mnogo mlajša hčerka seveda Luna ni imela ravno mnogo govoriti in povedati. Mati je govorila ž njo večinoma resno kot modra pedagoginja, posebno ker jo je poredni otrok večkrat tudi dražil in ji nagajal.

Seveda če sta dve ženski dolgo časa in tako blizu skupaj, kot sta bili naši dve znanki, samo 385.000 km narazen — dočim je oddaljena zemlja od solnca že $149\frac{1}{2}$

milijonov km, od svojih bratov Jupitra pa celo 780 milijonov km, Saturna 1400 milijonov km, Urana 2869 milijonov km — druge zvezde, zlasti stalnice, pa so tako daleč, da je komaj mogoče govoriti z njimi, potem ni nič čudnega, če pride kdaj med njimi kaj malega navzkriž.

Redno vsak mesec enkrat je bila polna Luna ali Ščip. Kako pristrčno se je vselej takrat hehetala naša naivna znanka, skoro bolj nego se je spodobilo sicer skromni njeni naravi. Materi seveda to ni bilo povšeči in kregala je domišljavega otroka, češ: »Glejte, kako prešerno se napihuje s pavovim perjem (solčno svetlobo) uboga trabantinja (spremljevalka)! Gotovo si domišlja, da je kaka stalnica 1. ali 2. Secchi-jevega razreda!«

Luna pa se je kljub opominu režala naprej, dokler ji je žarel polni obraz. A ni dolgo trajalo; vsako noč je kazala spokornejše lice, si ga zakrivala bolj in bolj, kakor sv. Sholastika, ko je prosila dežja in nevihte, in čez 7 dni in 9 ur se ji je svetila le še leva polovica obraza. Ljudje na zemlji so kazali na zadnji krajec. Pa obraz naše Kortonice se je še vedno daljšal v solzah, dokler ni čez novih 7 dni in 9 ur popolnoma izginil za nevidnim pajčolanom; bil je mlaj. A ni mogla strpeti dolgo poravnica v skriti samoti; kmalu je jela kukati iz samije s svojim srpastim obrazkom, ga pokazala v nekaterih dnevih celo polovico (prvi krajec), dokler se ni zopet zahetelo njeno polno lice v žarni rdečici naproti materi, kot je bila storila pred 29 dnevi 12 urami 44 min. 29 sek. Luna je namreč ravno odigrala eno vlogo sinodskega meseca. Pri tem je pa vršila tudi hvaležno nalogo, da je delila čas na tedne in mesece; tako je ravnala z največjo natančnostjo že tisočletja.

»Ali mi moreš slediti?« je vprašala nenadoma mati zemlja.

»I seveda morem, saj drugače niti biti ne more,« je odgovorila Luna.

»Pazi mi natančno na uro!« je še pristavila Terra, »in zapiši si dobro za ušesa:

Kadar pridem jaz enkrat okoli solnca, imaš iti ti 13 krat okrog mene, da se izkažeš vredno častnega naslova »sideričnega meseca«, ki prehodi pot okoli mene v $27\frac{1}{3}$ dneva. Posledice vsake najmanjše svoje nerednosti poznaš: ljudem na meni bi se zmešal koledar. Kar groza me je, če se le zmislím na to!«

»O, toliko časa že dirjam po svetu, da mi je ta naloga postala prava igrača,« je odgovorila Luna. »Sicer pa me opozarja tudi življenje tvojih rastlin in živali, življenje tvojih ljudi in narodov, kako jih obvladujejo določeni časovni krogi, ki se pretvarjajo v vedno večje časovne enote. Tako sem gledala svoje dni pri izraelskem ljudstvu soboto kot sedmi dan, potem sobotno leto kot vsako 7. leto, potem sveto leto kot 7×7 , ali petdeseto leto. Vprašuješ me, mati, je li morem za teboj. Jaz pa te vprašam: Ali more zaostati majhen čolniček, ki ga vleče velika ladja na vrvi za seboj? In ta čolniček sem jaz. Kakor hrepeni tvoje srce po solncu, tako teži moje po tebi, to je nevidna vrv, ki vleče vsako stvar, tudi duhove k njihovim središčem. Dozdevno je moja pot okoli tebe enostavna elipsa; a če se pomisli, da krožim s teboj vred okoli višjega središča — solnca, mora vsakdo izprevideti, da opisujem krivuljo višje vrste? Ali ne dajem s tem tvojim ljudem, o mati, najlepšega zgleda? Četudi namreč krožijo njihove duše neposredno okoli središč nižje vrste (svetnih opravil), naj bi vendar s temi središči vred opisovali krivuljo višjega reda okoli najvišjega središča — Boga (z dobrim namenom) ter težili proti gorišču, v katerem biva večno Solnce, z neodoljivo silo gravitacije — ljubezni.«

»Ali pa izpolnjuješ tudi sama to prvo in največjo zapoved?« jo prekinje mati Terra z lahno ironijo.

»Kolikor mi dopuščajo moje telesne moči, prav gotovo!« se odločno izreče Luna. »S silo 74 sekstilijonov kilogramov te ljubim in hrepenim po tebi, ne da bi mogla seveda vrniti popolno tvojo ljubav do mene, ki je 81 krat večja od moje.«

Da pokaže tudi dejansko svoja notranja čutila, stegne Luna željno svoje roke proti zemlji, kakor da jo hoče pritisniti na mrzle grudi in se ogreti ob ljubezni materini. To se ji sicer ni posrečilo — Helios ne pusti svoje dvorne dame Terre niti za korak iz svoje bližine — a gibčni Oceani so občutili silo Luninega kopnenja in dvignili na onih obalah zemlje, skozi katerih meridian je bila šla malo prej Luna, glave v višavo, tako da so morski valovi poplavalili svet in bili vzrok mnogim nesrečam, dočim so na drugih krajih obtičale ladje na suhem ali se razbile ob skalovju. Ljudje, ki so vsled tega trpeli, so se jezili nad zemljo, češ, da ni mogoče živeti na njej; ta pa je bila žalostna v zavesti, da tega ni kriva niti sama, niti njena hčerka, ampak čudna usoda, ki obe neprenehoma vabi skupaj in bliža, a ju vendar nikoli ne zbliža. Pri tem je komaj opazila, da je bila hčerka zopet v ščipu in da so stali ona, Luna in solnce skoro v ravni črti, vsled česar sta se združili privlačni sili solнца in lune v mogočno rezultanto, ki dviga morje v višino $10\frac{1}{2}$ francoskih čevljev, dočim povzroča Luna sama plimo do 8'63, solnce

zase pa samo 1'93 francoskih čevljev visoko.

Morda bi utegnil pripisavati kdo bi bavo nagajivosti Lune; no potem bi lahko trdil isto o solnčnem mrku. Tedaj se ti vstopi Luna ob času mlaja ravno med solnce in zemljo, njena polna senca pade na materino lice, tako da otemni solnce za vse one kraje, ki se nahajajo v polni senci. To 'porednost ponovi Luna celih 41 krat v 18 letih; seveda ji vrne mati s podobno, a omiljeno kaznijo, da povzroči samo 29 krat v istem času mesečni mrk s tem, da stopi ravno ob času ščipa med solnce in hčerko.

Vse te nagajivosti pa le malo pomenijo v primeri s koristjo in ljubeznijo, ki jo je izkazovala Luna materi zemlji in njenim prebivalcem in jo še izkazuje. Kakor hitro gre ta k počitku, že se prikaže njena hčerka, ki nadomesti materi solnce s prijazno svojo svetlobo. Kdo je ne gleda rad mile mile Lunice?

Prijazno pozdravlja potnike na samotni stezi njena vzhajajoča luč. Kakor svetilka mu sveti na potu in kaže od daleč beli stolp in hiše njegove domačije.

NABIRANJE VOJAKOV (KONCEM SREDNJEGA VEKA).

Ljubeznivo sveti Luna skozi okno v sobico, v kateri čuje in trpi bolnik. Njena mila luč, ki prodira oblake, mu kliče:

»Potolažite se! Tam gori čuje Oko, ki gleda tudi v temni noči trpljenja ljubečete, vidi tvoje tihe vzdihne in more napraviti konec tvojim bolečinam.«

Hudobneža pa straši vzhajajoča Luna in ga opominja na oko pravičnega Sodnika, ki tudi na skrivnem vidi in vsako slabo dejanje kaznuje.

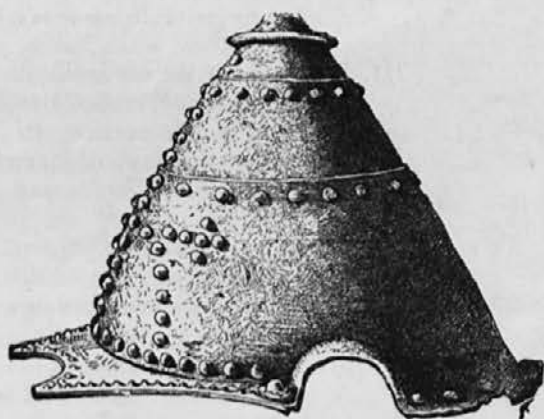
Zato se ne čudim, če so videli že stari pogani v Luni simbol nedolžne Diane; verno katoliško oko pa gleda v njej znamenje najčistejšega izmed vseh bitij, kar jih je kdaj bilo, — Marije.

Luna ima svoj izvor v zemlji, svojo luč pa prejema od solnca; a na drugi strani razsvetljuje zemljo s svetlobo, ki daleč presega svetlobo vseh drugih zvezd skupaj. Poleg solnca ima Luna največji vpliv na zemljo, kateri nadomestuje s svojo milo in čisto svetlobo na najblagodejnejši način začasno odsotnost solnca. Vsled zakona težnosti navezana na zemljo in s to vred na solnce se je vendar dvignila Luna visoko nad zemljo v višjo sfero, da kljub svoji odvisnosti od nje vendarle nekako zavlada nad njo, četudi bistveno drugače nego solnce.

Ni potreba posebno žive domišljije, da si pojasniš analogijo. Spomni se le na Marijo, katere rojstni kraj je tudi naša zemlja, ki se je pa med vsemi drugimi bitji dvignila do najvišje podobnosti s svojim Stvarnikom; Ona prekaša na duhovnem nebu vse zvezde po blesku, ker je sprejela vase največjo polnost milosti in svetlobe, ki je je sploh zmožna kaka stvar; Ona vrši po svoji ločitvi od zemlje največji, najblagodejnejši vpliv na usodo zemljanov, ki izžareva svojo luč kot odsev božje luči v

najbogatejši meri in v najrazličnejših oblikah na zemljo.

Velik je vpliv lune na zemljo. Vsi čudoviti vplivi lune na zemljo, njeno rastlinstvo in živalstvo in človeštvo nam še danes niso znani. Morda povzroča luna ne samo v svetovnih morjih in po Falbovem mnenju v podzemeljskih lavinah jezerih, ampak tudi v »oceanu možganov« in v »jezerih človeških src« nekako, četudi infinitezimalno plimo in oseko; mogoče da imajo po luni polarizovani (izpremenjeni) žarki popolnoma drugačne lastnosti nego solnčni trakovi, morebiti delujejo po načinu X-žarkov. Röntgenova iznajdba je zaorila vsem

ŽELEZNA KAPA (IZ 13. VEKA).

učenjacom na ušesa: »Med nebom in zemljo so še stvari, o katerih se vaši modrosti niti ne sanja!«

Tajiti vpliv lune na zemljo bi se reklo, zanikati vplivanje bratov in sestrâ, otrok in staršev iste družine. Ni mogoče, da bi tako mogočno in bližnje telo ne vplivalo na življenje na zemlji in če bi nekega lepšega dne zmanjkalo na našem nočnem obzorju Lune — realne in simbolične —, tedaj bi opazili z začudenjem, a tudi z največjo grozo in strahom, kaj in koliko se imamo zahvaliti obema.

PESEM TRENUTKA.

A. P.

V praznoto noči
obraz vprašujoč strmi
in čaka svoje zvezde, čaka, čaka ...

In nič ne vidi: povsod brezdanja tema!
In sliši le utrip bolnega srca,
ki v prsih mladih prevarano plaka ...

HOMERJEVA ILIADA.

PROF. FR. OMERZA.

II. SPEV.

(Dalje.)

695. V Filaki ki so doma in Pírasu bili cvetočem,
kraju presvetem Demétre, in jagnjet očetu, Itónu,
in u Antrónu ob morju in Ptéleju, s travo obrastlem:
te pa je vodil u boju Protesiláj bojeviti,
dokler je živel, a zdaj ga objela že črna je zemlja.
V Filaki žena pa z licem razrutim je sama ostala
in polovica le hiše. Ubil ga je Dárdanec neki,
ko je iz ladje poskočil prvi med vsemi Ahajci.
Manjkalo ni jim vodnika, srcé pa za njim je ječalo;
kajti Podárkes urédil nato jih je, Aresa roda,
Filaka vnuk in Ifikla, na čredah bogatega, sinko,
Protesilája pa brat velesrčnega, hrabrega rodni,
vendar krepkejši po letih, bolj hraber pa brat mu starejši,
Protesilaj bojeviti. Pogrešali niso vodnika,
vendar srcé je ječalo za dobrim poveljnikom prejšnjim.
Z njim pa priplulo ob enem štirideset ladij je črnih.
711. Ki stanovali so v Ferah, ob jezeru mesteca Bojbe,
v Gláfirah dalje in Bojbi in zidanem lépo Jaólku:
te pa na ladjah enajstih sin je Admétoy predragi
vodil, Evmélos, u boj, ki rodila ga njemu Alkestis
božja je žena, najlepša med hčerkami Pélija vsemi.
716. Ki pa v Tavmákiji dom imeli so svoj in Metóni
in v Melibóji ognjišče in Olizónu nepridnem:
te Filoktétes je vodil, dobro izvežban u loku.
Ladij pripeljal je sedem in v vsako od teh je stopilo
petdeset dobrih veslačev, večjih boriti se z lokom.
A zapuščen na otoku léžal je v strašnem trpljenju,
tamkaj na Lemnu presvetem. Tja so ga deli Ahajci,
ko je na rani trpél od pogubnega kačjega pika.
Žalosten tamkaj je léžal, a v kratkem se spomniti bilo
tam je pri ladjah Argejcem, kje knez Filoktetes je bedni.
Manjkalo ni jim vodnika, srcé pa za njim je ječalo;
kajti postavi jih Medon, sin nezakonski Ojléjev,
ki porodila ga Rene mest je rušilcu Ojléju.
729. Ki so pa bivali v Friki in skaloviti Itóni
in pa v Ojháliji dalje, Ojhálija Evrita mestu:
te pa vodila u boju Asklépija dva sta sinova,
dobra zdravnika oba, Podaléjrios in pa Maháon.
Z njima priplulo ob enem trideset ladij je votlih.
734. Ki so v Orméniju bili in ób Hiperéji studencu;
ki jim Astérion dom bil in Títana glave so bele:
te pa Evrípilos vodil sin je Evájmona svetli.
Z njim pa priplulo ob enem štirideset ladij je črnih.
738. Ki stanovali v Argísi in bili doma so v Girtóni,
v Orti in mestu Elóni in Oloósonu belem:
tem pa na čelu je stal Polipójtes, pogumni u boju,
slavni Pejritoja sin, ki Zevs ga rodil je nesmrtni; —
njega Pejritoja častna rodila je Hipodaméja
onega dne, ko pošasti on kaznoval je kosmate
in jih iz Pélija spodil, potisnil pa tja k Ajtičanom; —

vendar ne sam, z njim bil Leontěj je, iz Aresa roda,
ki je Koróna bil sin veledušnega, sina Kajnéja.
Z njima priplulo ob enem štirideset ladij je črnih.

748. Ladij pa dvajset in dve Guněj je iz Kifa pripeljal;
z njim Eniénci so šli in v boju pogumni Parájbcí,
ki ob Dodóni so mrzli postavili hiše si svoje;
ki ob preljubkem so tam Titarésiju dom svoj imeli,
vódo ki svojo v Penéjos lepó žuborečo pošilja;
toda s srebrnim valovjem Penéja se nikdar ne zmeša,
ampak le gor na površju plava njegovem kot olje;
kajti od strašne prisege, od Stígove vóde izvira.
756. A Magnečáne je sin Tentrédonov, Prótoos, vodil,
ki jim Penéjos domovje in Pélion gozdnati bil je.
Prótoos torej jim urni bil je poveljnik u boju.
Z njim pa priplulo ob enem štirideset ladij je črnih.
760. Torej Danaicev vodniki, poveljniki tile so bili.
Kdo pa najboljši je bil med njimi, povej mi, o Musa,
ljudev kar vseh je in konj, ki s sinoma šli so Atreja?
Konja najboljša Adméta pač bila sta, sina Feréta,
ki brzonoga kot ptice gnal ju je umni Evmélos,
dlake enake in let, kot vlil bi ju, hčbte enake;
ta u Peréji izrédil Apolon je, z lokom srebrnim;
bili obe sta kobili, ki Aresa strah sta nosili.
Mož pa največji junak bil Ajas je, sin Telamónov,
kar Ahilej se je sfdil; on bil je med vsemi najboljši
kakor i konji, ki nesli brezgrajnega sina Peléja.
Toda pri ladjah leži, zavitih, plujočih po morju,
v srcu razjarjen močno Agamemnonu, ljudstev pastirju,
sinu Atreja; a ljudstva z diskom ob morski obali
so si iskala zabave in kopja metala in loke.
Konji pa tamkaj so stali pri svojih vozovih posamič,
lotos z zobmi in bršlan, ki raste v močvirjih, trgaje.
Knezov vozovi pa, dobro z odejami kriti, so stali
krog po šatorih, ko sami, želeč bojevitega vodje,
brez bojevanja med vójsko pohajali sem so in tjakaj.
780. Kakor če ogenj pustošil bi zemljo, korakajo trume.
Kakor če stoka pod Zevsom, ki blisk mu veselje pripravlja,
zemlja, ko biča deželo nād Tifaónovo glavo
v Arimih, kakor velé, da grob Tifaónov je ondi:
stokala ravno tako je móčno pod trume koraki
zemlja, ker hitro zelo hiteli so tja čez ravnino.

NA RUSKEM.

(Potopis.)

15. Predmestje Praga.

V zemlji domači ali drugod,
daleč v tujini, daleč od tod?
Kje so postavljene zanj mejé?
Kje bo končan moj zemski tek, kje?

V Varšavi ne smeja pozabiti velereke, ki si dela cesto po peščeninah, poplavlja ravnine in končuje pri Gdanskem svoje 1150 kilometrov dolgo potovanje. Večkrat je že zapustila staro strugo in si izbrala novo po svoji trmi; posebno nevarna je spomladi, ko nese debele ledene plošče s sabo. To je častitljiva Visla. Kakor nastaja v avstrijski Šleziji iz treh studencev (bela, črna in mala Visla), tako oddaja tudi v več oddelkih svoje vodovje baltškemu morju. V Varšavi je široka 500 metrov, torej mnogo širša kakor Donava pri Dunaju, ki meri po širjavi le 300 metrov.

Aleksandrov most naju prestavi z levega brega Visle, kjer je Varšava, na desni breg v predmestje Prago. Ker ima Praga precej nižjo lego, odpira se nama iz nje lep pogled na vzvišeno Varšavo. Pred očmi imava vse njene zvonike in večje palače. Posebno onstranski kraljevi grad s svojimi proti Visli padajočimi vrtovi je predmet, ki ga ne pozabiš tako hitro. Ob spodnjem koncu Varšave opaziš še neko drugo obsežno poslopje, segajoče s svojim zidovjem prav do Visle. To je trdnjava, ki so jo zgradili Rusi, ko je bil zatrt veliki poljski upor l. 1831. Toda Rusi je niso zgradili s svojim denarjem, ampak s poljskim. Plačati so jo namreč morali Poljaki sami in jo gledajo od tistega časa kakor kazen za poskušano vstajo ter v svarilen opomin, da ne učinijo več kaj takega. Leta 1863. so se sicer Poljaki zopet vzdignili zoper rusko gospodarstvo, pa so se morali kmalu vdati. V omenjeni trdnjavi so vedno pripravljeni topovi za slučajno potrebo, v njej so tudi ječe za zločince. Ni čuda, da je to zidovje Poljakom nadvse zoprno, da se jim gabi pogledati nanj ter

da kroži o njem marsikaka skrivnostna pripovedka, mogoče resnična ali morebiti ne popolnoma resnična.

V tem je prikorakala večja družba kaznjencev mimo mene. Naštel sem jih šestnajst. Stopali so po štirje v eni vrsti, ne slabo oblečeni ljudje, a dobro zavarovani spredaj in zadaj z vojaško stražo. Na obrazih se jim je poznala boleost, ki jih je razjedala v srcu. Seveda so jo skušali prikrivati, kolikor je bilo mogoče. Dobro sem si vtisnil v dušo njih vnanjost, ki mi še danes stopa pred oči. Eni so se vedli popolnoma ravnodušno, kakor da bi jim bil svet, in kar je na njem, brez pomena. Zato jim ni bilo dosti mar, kdo jih gleda in kaj da kdo misli o njih. Na drugih se je čitala jeza ter so gotovo stiskali pesti, da bi strli vse, kar bi jim prišlo pod roko. Tretji so imeli smeh na ustih, tisti cinični smeh, ki ostane obupanemu človeku kot njegova zadnja tolažba. Je bil li ta žalostni transport namenjen uprav v ono poslopje onstran Visle, ali morebiti odločen za Sibirijo, kjer bo umiral vse življenje?

To Sibirijo prokleto
močim se solzo,
čakam dolgo na osvetlo,
menda je ne bo.

Smrt, kaj roka tvoja čaka?
Hiti me končat!
Enkrat stóri siromaka,
ne pa tisočkrat!

Obrnil sem se proč, ker se mi je v srce zasmilila uboga karavana. Kdor življenje premišljuje, ga ima za komedijo; kdor pa življenje čuti, mu je žalostno.

V predmestju Pragi niso hiše skupaj, temveč bolj raztresene; prazni prostori so zasajeni z drevoredi. Pot me je pripeljala do velike gotske cerkve sv. Florijana, na nasprotni strani ceste pa so se dvigale izza košatega drevja kupole nekega pravoslavnega svetišča. Tudi kolodvor, s katerega

odhajajo vlaki v Vilno in v Petrograd, je v tem predmestju. Na železniški postaji sem preštudiral vozni red ter izvedel od prijaznega načelnika vse, kar mi je bilo treba vedeti o nadaljnjem potovanju.

Vračajoč se v Varšavo sem ogledoval raz Aleksandrov most živahni promet na Visli. Po rjavkasti reki so se vozili čolni, plavi in parniki. Ljudje se prepeljujejo po njej v zabavo, drugi potujejo s parniki proti Plocku in naprej na Prusko, brodarji s plavi pa vozijo les iz Galicije prav do Baltiškega morja. Nekaj posebnega so ti brodarji, ki si tešijo sami svoje ladje. Plavi namreč niso drugega kakor s hlodov sestavljeni, zvezani in zbiti čolni. Od daleč so se videli kakor pičice sredi vode, potem pa izginjali v ovinkih reke in se zopet prikazovali tako dolgo, da so se približali mostu.

»Odkod, odkod?« se je vpilo z mostu na brodarje.

»Iz Krakova, Sandomira, Jaroslava,« so se slišali odgovori, toda noben plav ni vozil k nabrežju Visle, vsi so pluli naprej. Ko pripeljejo les na določeno mesto, ga zlože s plava in tudi plav razdero. Potem spravijo vse skup v denar ter se veseli vračajo po železnici proti domu.

16. Od Varšave do Vilna.

Oni v kotu čita liste,
drug oči si trudne mane,
tretji gleda skozi okno,
kak' beže poljane.

Daljava od Varšave do Vilna znaša 388 vrst, ki jih je naš brzovlak prevozil v dobrih sedmih urah. Rusi se v marsičem razločujejo od nas in tudi v tem, da ne računajo kakor mi na kilometre, ampak na vrste. Ena vrsta je 1.067 km, torej se pri sto vrstah nabere že nekaj kilometrov več.

Bolj neprijetna je razlika v štetvi časa. Rusi se namreč nočejo poprijeti koledarja, ki ga je uredil papež Gregor XIII. leta 1583., temveč se držijo še vedno julijanskega, to je tistega, ki ga je določil Julij Cezar leta 46. pred Kristusovim rojstvom. Vsled tega so Rusi trinajst dni za nami. Ko praznujejo novo leto, imamo mi 13. januarja.

Prepeljali smo se čez reko Bug, ki je tukaj že precej velika, ker se bliža svojemu iztoku v Vislo. Trajalo je še nekaj časa pa smo se ustavili v Bjalystoku, kjer se križajo vlaki na razne strani. En Rus in en Nemec sta odšla iz naše družbe. Prvi je rekel, da se pelje v Brest, drugi pa na nasprotno stran v pruski Königsberg. Nemec iz Königsberga nam je med vožnjo pripovedoval, kako močno da je to mesto utrjeno in da ima okoli 200.000 prebivalcev. Slavil je viteze nemškega reda, nekdanje gospodarje te okolice, ter začel slednjič modrovati o Kantu, ki je živel v Königsbergu in tudi ondi umrl leta 1804. Omenil je, da se na njegovem nagrobniku čitajo besede: »Zvezdnato nebo nad mano,

VITEŠKI PAS (IZ 10. VEKA).

moralna postava v meni.« Toda glede vitezov nemškega reda bi se bilo lahko pripomnilo, da so jih Poljaki ugnali in da je veliki mojster nemškega viteškega reda, Albreht, poljskemu kralju Žigi I. leta 1525. v Krakovu na očitnem trgu klečé prisegel zvestobo.

Dospeli smo čez most, pod katerim teče reka Njemen, in takoj se je pokazalo Grodno, glavno mesto gubernije, ki ji pravijo Rusi »Grodénskaja«. Mesto ima 52.000 prebivalcev in leži ob desnem bregu Njemena. Tukaj so imeli Francozi v poletju 1812 svoj glavni stan in se jim gotovo ni sanjalo, kakšna usoda jih čaka na poti v Moskvo in kako malo se jih bo vrnilo v domovino. Kako neki? Saj so imeli 612.000 mož broječo armado, ki je do sedaj izvojevala že toliko zmag. Sreča dela ljudi pogumne in predrzne. Kralj Jerôme si je v Grodnem domišljeval, da se vojska ne more

končati drugače, nego z zmago francoskega orožja. Gledal je že lavorike, ki ga čakajo na prostranem ruskem ozemlju in čast, ki ga bo spremljevala na povratku v zapadno Evropo. Pa kako grozno so bili prekrizani vsi načrti! Francozi so silili tako dolgo v notranjo Rusijo, da so prišli že predaleč. Napoleon, zvita glava, je to dobro spoznal in je vrgel v Vitebsku sabljo na mizo z besedami: »Za letos naj zadostuje. Tukaj ostanemo čez zimo, spomladi pa gremo naprej.« Prav bi bilo, ako bi se bil držal tega sklepa, toda nekaj mu ni dalo miru, ki ga je siloma gnalo v nesrečo. Prodiral je naprej proti Smolensku in Moskvi, kjer je bil konec njegove slave. Od armade, ki se je imenovala »nepremagljiva«, se je vrnilo samo 400 pešcev in 600 konjenikov zdravih čez reko Njemen. Kar jih ni padlo v bojih, jih je odnesla Berézina in kar jih je še ostalo, so ostali v snegu. Napoleon pa se je na kmetijskih saneh, spremljan od malega števila vojakov na konjih, pripeljal 10. decembra 1812 brez armade v Varšavo ter hitel od tu proti Parizu.

Iz Grodna smo kmalu došli v Vilno. Ker so vsi ti kraji blizu pruske meje, so zavarovani z močnimi utrdбами.

17. Vilno.

Kako si ozek, stan moj, tesen, miren,
a svet je tako velik, šumen, širen!

V Vilnu smo, v 200.000 broječem, nekdanjem glavnem mestu Litovskega. Njegova zgodovina sega še v one starodavne čase, ko se je zažigalo kadilo paganskim bogovom. Nemški vitezi so večkrat poizkušali Litovce pokristjaniti, toda brezuspešno. Bolj naklonjen je bil litovski narod svojim vzhodnim sosedom Rusom. Ruski duhovni so jih mnogo krstili, osobito plemenitašev, a preprosto ljudstvo je ostalo pagansko tja do konca 14. stoletja. Takrat se je dal namreč krstiti litovski veliki knez Jagielo in množica je posnemala njegov zgled.

Kako srečna je bila poljska država, da je združil prav ta knez svoje pokrajine s poljskim kraljestvom! Jagielo je sprejel

leta 1386. z litovskim narodom vred krščansko vero, se poročil z mlado poljsko kraljico Jadviigo ter zasedel poljski prestol z imenom Vladislav II. Vitez na konju (litovski grb) in beli orel (poljski grb) sta se spojila v krepko celoto in si pridobila mogočno veljavo pri vseh sosedih. Dandanes so seveda Litovci ruski podaniki. Katoliško vero so ohranili, pozabili pa so na celokupnost s Poljaki ter postali somišljeniki Rusov.

Vilno ima lepo lego na gričih, ob katerih tečeta vodi Vilijá in Viléjka. Ako greš s kolodvora v mesto, prideš do starinskih vrat, ki jim pravijo Poljaki Ostra Brama, Rusi pa Ostrija Voróta. Poleg vrat je kapela, v kateri se časti čudodelna Marijina podoba. Ljudstvo — bodisi katoliško ali pravoslavno — ima tako zaupanje do nje, da postaja na ulicah in pošilja od daleč pozdrave sveti Bogorodici. Opomniti mi je, da se Rus, naj je izobraženec ali ne, prav nič ne sramuje, očitno spoznavati svojo vero. Treba je, da tudi ti snameš pokrivalo ter spoštljivo stopaš mimo narodnega svetišča.

V starejših delih mesta je mnogo ozkih, slabo tlakanih ulic. Pa ravno to daje Vilnu bolj domač značaj, saj se samih pravokotnih ulic in po enem kopitu zgrajenih palač hitro naveličamo. Simetrije ni treba povsod iskati; le poglej jasno nočno nebo. Kakšen kras! In vendar nimajo brezštevne zvezde določenih nobenih umetnih vrst, temveč so brez reda posejane po velikanskem oboku. Glavno je, kako reči gledaš in kaj čutiš pri ogledovanju. Popotniku je modernega kmalu dovolj ter se za ulice s starinskimi hišami in za njih namešano prebivalstvo redoma bolj zanima kakor za četverooglate bloke gosposkih okrajev. V stranskih skrivljenih ulicah se razvija življenje po naravnem, neprisiljenem načinu, ker nihče ne pazi na vnanje forme, v gosposkih mestnih oddelkih pa se vrši občevanje po gotovih pravilih.

Nekaj posebnega je bilo, poslušati litovsko govorjenje. Človek vleče

na ušesa, da bi ujel kak znan izraz, toda vse skup mu je docela nerazumljivo. Ako bi govorjeno čital, dobil bi gotovo marsikako znano korenino, ki je v poslušanju ni močče zaslediti.

Iznenadile so me v Vilnu častitljive cerkve, ki segajo s svojim sivim zidovjem v davna stoletja. Med njimi se odlikuje katoliška katedrala sv. Stanislava, zgrajena še v dobi poljskega kralja Vladimira II. Jagielonca v obliki grškega templja. Pročelje je okrašeno z dorskim stebrovjem, vso zgradbo pa nadkriljuje visok zvonik. V notranjščini je mnogo grobnikov litovskih in poljskih velikašev. Med grobniki je znamenita srebrna krsta, v kateri počiva poljski kraljevič sv. Kazimir, umrl v Vilnu leta 1484., šele trindvajset let star. Kot potomec Jagieloncev je imel naslov litovskega vojvode ter se odlikoval s tako pobožnim življenjem, da je prištet svetnikom. Po njem zložena pesem:

Omni die
Dic Mariae
Mea laudes anima —

je preložena v vse jezike omikanega sveta.

Omenjam še, da ima cerkev lepo lego med drevoredi, nad cerkvijo pa se vzdiguje hribček z gradom in s stolpom, raz kateri je obširen razgled naokrog.

Opisal sem nekatere znamenitosti Vilna. Toda učenjak, ki pride v to mesto, ne vprašuje po njih, ampak je njegova prva skrb, da poišče tukajšnjo knjižnico, ki hrani na stotisoče knjig ter tisoč in tisoč rokopisov. Najde jo ne daleč od Stanislavove katedrale v poslopju nekdanjega vseučilišča. Pred poslopjem so postavili pomnik grofu Muravjévu, ki je kot ruski generalni guverner zatrl poljski-litovski upor leta 1863, v Vilnu. Večina knjig je bila po zadušenju revoluciji zaplenjena v katoliških samostanih na Rusko-Poljskem. Muravjév je izročil urejevanje knjig pisatelju Alekseju Vladimirovemu, ki je izvršil v splošno zadovoljnost to težavno delo.

DROBIŽ

Ljubezen do narave. Smisel za naravne lepote je znamenje plemenitega srca. Kajne, kako se čuti olajšanega, če stopiš iz zatohle, mračne sobe v svobodno božjo narado, ki te sprejme s tako ljubeznijo! Sedaj v mrzli zimi na primer, kakšen užitek je izprehod čez zasnježeno pokrajino mimo belo cvetočih dreves in deviško oblečenih vaških koč; polja so v mrazu zavita v najfinejši hermelin, gorski velikani pa so dali osivele skale praznično pobeliti. Če pa solnce posveti, se ta razkošna belina zlije v milijone biserov, katerih krasota se od vzhoda do zahoda prelija v vedno novih niansah. Zato hodimo radi v božjo narado, pa seveda z odprtimi očmi in mehkim srcem! Contardo Ferrini, bivši slavni profesor rimskega prava na vseučilišču v Paviji († 1902), čigar življenjepis bomo priobčili v eni letošnjih številkih »Mentorja«, je bil sam velik ljubitelj naravnih lepote in je tudi mladino, posebno dijake, navduševal zanje. V »Cenni biografici«, ki jih je izdal prof. Olivi, beremo n. pr. te-le njegove besede: »Uboğa mladina, ki okrnjena dorašča, telesno in duhovno revna, brez idej in brez

poguma, ki ne pozna drugih izprehodov kakor korso, nikakih razgledov razen z balkona, nikakih naravnih prizorov razen tistih, ki jih čita v knjigah. Uboğa mladina, brez vesti in brez dostojanstva, ki se peča z modo in romani, z glediščem in slavnostnimi prireditvami, in ki šeni merila svoje moči ob skalni strmini, ki še ni priplezala na zasnježeno gorsko ost! V resnici, v tem občevanju z naravo čutimo bližino Boga in občudujemo njegove čudotvore. Naš duh postane bolj sprejemljiv za lepo in dobro, dobi moči in plemenitosti in se zave svojega velikega zvanja. Srečni tisti, ki so poklicani v to silno učinkujočo šolo! Dajte mi onega mladeniča, ki je zrastel, oprijemajoč se kakor bršljan krila svoje matere; ki je oropan vsakršne osebnosti in podjetnosti, poln strahopetne ozkosrčnosti, ki bo postal še strahopetnejši strastnik; dajte mi onega mladeniča in peljal ga bom na naše planine, da se uči zmagovati ovire narave in obenem ovire življe-

nja, da se navadi veseliti se vzhajajočega solnca, občudujoč ga z gorske čeri, da se veseli solnčnega zahoda, ki vnema širne ledenike, mesečine, ki igra v samotni dolini, da odtrga cvetlico, ki je vzcvetela ob meji večnega snega, in da poskoči od radosti pri tolikem smejanju neba med strahovi gorâ. Prav go-

KIP CESARJA MAKSA (V KRMINU).

tovo, ta mladenič se bo vrnil kot mož in njegovo naravno čuvstvovanje v takim razvoju ne bo na slabem.» J. Š.

Lakonični odgovori. Ko so vprašali nemškega generala, ali kaj določneje vé, kdaj bo mir, je odgovoril popolnoma določno: »Kadar bomo sovražnika premagali.« — Ko se je mons. Giannini pri bejrutskem turškem guvernerju pritožil, zakaj je turška vlada izgnala z drugimi francoskimi podaniki tudi duhovnike ter jim sekvestrirala (zaplenila) premoženje, je paša mirno odgovoril: »Mi smo z vami storili v vojnem času tako, kakor je z vami ravнала vaša domača država v miru.« — Ko je Temistokleju očitil neki Serifec, da ni

toliko njegova zasluga, če je slaven, ampak zavoljo tega, ker je doma v slavnih Atenah, ga je vojskovodja zavrnil z besedami: »Jaz bi ne bil nikoli slaven, če bi bil Serifec, ti pa tudi nikoli, če bi bil iz Aten.« — Ko se je Qu. Fabius Maximus polastil Tarenta, je menil premagani trdnjavski komandant M. Livij: »Moja zasluga je, Qu. Fabij, da si dobil Tarent.« »Gotovo,« odvrne ta smehljaje se, »zakaj če bi ga ne bil ti izgubil, bi ga nikdar ne bil jaz dobil.« — Gorgija Leontinskega, ki je bil izpolnil že sto sedem let, so vprašali, zakaj hoče biti tako dolgo na svetu. Odgovoril je kratko: »Nimam starosti nič očitati.« — Modrijan Solon je bil velik nasprotnik atenskemu tiranu Peizistratu. »Na kaj se zanašaš,« ga vpraša le-ta nekoč, »da si mi upaš tako drzno nasprotovati?« »Na starost,« je odgovoril modri Solon. (Cfr. Cic., Cato maior de senectute § 8, 11, 13, 72.) J. Š.

Nravni pomen svetovne vojske. Moltke je dejal, da bi se brez vojske človeštvo pomehkužilo in se izgubilo v samo uživanje. Zola pa je zapisal, da je vojska med prvimi pogoji napredka: vsak korak naprej, ki ga je dosejal storilo človeštvo, je spremljalo prelivanje krvi. Res, vojska, posebno svetovna vojska, ni brez velikega družabnega in nramnega pomena. Posebno tole bi lahko poudarili: 1. Dvignil se je verski čut: malomiselni ljudje so videli Gospoda vojnih čet; duša, že po naravi krščanska (anima naturaliter christiana — Tertullian) se je zbudila iz omotice. 2. N r a v n o s t, ki jo je marsikje že hotela izpodriniti francoska moda, si je zopet priborila ugled. Mladenci zatrjujejo v svojih pismih, da bodo zanaprej trezni, resni možje. 3. Velika stiska je razvila še večjo požrtvovalnost, temelječo na genljivi ljubezni do bližnjega (Rdeči križ). 4. V močni luči je zasijala vrednost človeka nasproti vsemu tvarnemu. Kaj bi pomagali kupi zlata, če bi ne imeli požrtvovalnih, vzornih državljanov? Tako je ta vojska tudi boj m a m o n i z m u (pretiranemu hlepenju po denarju). 5. V teh mesecih smo videli, da je plemenita človečnost pri evropskih narodih že zelo razvita. Vojskovanje se kljub novemu orožju omiljuje. Če je v začetku zažvižgalo nekaj dum-dum-krogel, se jih je takoj oglašilo sto in sto, ki so obsojali. Bojevanje ni več mesarsko klanje, ampak hoče le sovražnika napraviti neškodljivega. 6. Ljubezen do bližnjega, kakor smo jo občudovali, se razteza celo na sovražnika. Kakor hitro se ne more več braniti, ni več sovražnik, ampak človek, ki mu naš vojak ponudi zadnji kosček kruha in mu ugasi žejo z vodo iz dalj-

nega studenca. 7. Svetovna vojska zelo ostri s misel za pravico. Vse vojskujoče se države trdijo, da so prijele za orožje iz pravičnih nagibov in odločno zavračajo sramotne očitke. Tako mednarodno pravo razveseljivo napreduje. 8. Celokupnost človeštva se menda tudi še ni nikdar tako vidno pokazala kakor sedaj. Saj celo manjše države stopajo na pozorišče, večje neudeležene pa priznavajo, da je njih gospodarstvo zelo prizadeto, ali z drugo besedo, da so zelo odvisne od vojskujočih se držav. Ta izkušnja bo v prihodnosti zelo podpirala protivojno gibanje. Če to premislimo, potem moramo res z Balaamom vojsko blagoslovljati. Vojska z začim jeklom izžge rane, ki jih je usekal mir.

J. Š.

Danes se vojskuje katoliška misel z novim duhom, judovsko-pogansko-brezverskim. Slabotni bojevniki padajo, bojazljivci se umikajo, čete brezbriznih pa se vale s tokom zmagojučih.

Japonec ni samo zemljepisno, ampak tudi v svojih običajih v marsičem narobe-Evropec. Japonec oprasne vžigalico od sebe, ne k sebi kakor Evropec, nasprotno pa žaga z žago, ki vreže le, kadar k sebi pritegne. Japonski otrok se ne more načuditi, da so naše knjige »odzadaj« pisane in da mi »narobe« beremo. Mi pri črki F ali T najprej napravimo navpično črtko, potem vodoravno, Japonec protestira z obratnim ravnanjem, kakor tudi na »i« postavi piko, še preden kaj spodaj stoji. Pri nas pravijo v šoli: »Piši tako, kakor pravilno govoriš!« Na Japonskem pa: »Govori tako, kakor pravilno pišeš!« Vsakdo vé, s kakšno kretnjo komu namignemo, naj se približa, če hočeš pri Japoncu isto doseči, mu moraš po naše namigniti, naj sede. Če kaj naštevamo, storimo to tako, da desno roko zapremo in potem stegnemo prst za prstom, Japonec pa v ta namen levo roko odpre in potem prst za prstom sključi. Kdo bi verjel, če bi ne bilo popolnoma resnično, da na Japonskem ponoči prižigajo luč, da bi laže zaspali, ali da se ženskam redilno kravje mleko gnusi, ali da japonski stavbenik najprej izgotovi streho, potem šele spodaj dela! V Evropi velja kot zlato pravilo za zdravje: »Glavo mrzlo, noge gorke!« V Tokio pa vidiš v mili zimi ljudi, ki imajo glavo in vrat mogočno zadelana, dočim svobodne noge brodijo po tajajočem se snegu. Ni čudno, saj tudi narava, ki jih obdaja, ne pozna evropskih manir. Nikjer si nista dež in solnce taka sovražnika kakor na Japonskem, nikjer tako toplota in mraz. Konec septembra: odpreš okno, pa te oblije debel, gorak zrak kakor iz peči. V kratkem času pa se okna pre-

vlečejo z belo slano; tako je temperatura padla. V januarju ne veš, po kateri strani ceste bi šel. Na južni te solnce v hrbet vžiga in zbada, če pa pogledaš v senčno stran, se streseš od mraza, ko vidiš, da mimoidoči puhajo iz sebe ledene oblake. (Prim. Fr. Hillig S. J. Aus dem japan. Volksleben. Stimmen a. M.-Laach 1913, 3, 301—311.) J. Š.

«O θεός ἀγιδμεν.» Če opazujemo stvarstvo, vidimo, da se vse vrši po strogih zakonih, vse je izmerjeno, preračunano in prešteto. Pythagorova šola je zato učila, da vse svetovje temelji na številu. Dosledno je šla korak naprej in vprašala: Kdo je štel, kdo je tisti, ki je vse to izračunal? Modri Pythagora ni bil v zadregi in je odvrnil: **«O θεός ἀγιδμεν, Βογ računa.»** Ali je imel prav? Pa saj se je bil že modrijan Anaksagora skliceval na Duha kot povzročitelja reda; in Aristotel je tega moža pohvalil, češ da je prvi izpregovoril trezno besedo med pijanimi. Ali je imel prav? Sokrat vpraša Aristodema: »Kdo zasluži večje občudovanje, slikar, ki slika nežive in negibne podobe živali in ljudi, ali tisti, ki stvarja živčča in misleča bitja? In če podobe ne nastanejo slučajno, ali ni potem nespametno misliti, da so živa bitja nastala po slučaju?« Ali je imel Sokrat prav? Na njegovo mesto stopi še višji. Zveličar pravi: »Poglejte lilije na polju, ne šivajo in ne predejo. In vendar vam rečem: Niti Salomon v svoji krasoti ni bil tako napravljen kakor ena izmed njih.« Ali je imel Zveličar prav? (Cfr. Esser-Mausbach, Religion, Christentum u. Kirche I, 185.)

J. Š.

Zakaj nam vsako leto hitreje mine. Filozofsko je vzrok temu protimatematičnemu pojavu tale: Če se n. pr. na koncu petnajstega leta ozreš nazaj v leto, ki je minilo in si hočeš napraviti sodbo, kako dolgo je trajalo, ti spomin nehotе prikljče pred tebe vsa leta, ki si jih že zavestno preživel. S to celoto primerjaš petnajsto leto in vidiš, koliki del da je to zadnje leto, ter izrečeš sodbo. Recimo, da je bilo šesto leto prvo, ki si ga preživel zavestno. Na koncu tega leta si lahko rekel: »To leto je bilo zelo dolgo.« Obsegalo je namreč celo tvoje dosedanje življenje. Sedmo je bilo že krajše, kajti primerjano s celo dosedanjo zavestno preživljeno dobo je pomenilo le polovico ($\frac{1}{2}$) te dobe; osmo le $\frac{1}{3}$. Za presojo, koliko časa traja kako leto življenja, pride namreč po dušeslovnih zakonih vpoštev le spomin minolega življenja, prihodnost je le temna neznanica. Tako bi ti pomenilo petnajsto leto v našem slučaju le $\frac{1}{10}$ življenja, šestnajsto $\frac{1}{11}$, torej vedno manj in manj. »Mladosti leta, kmalu ste minila.«

J. Š.

LUKA VILHAR

urar, Ljubljana, Kopitarjeva ulica št. 4

priporoča prečastiti duhovščini in slav. občinstvu svojo veliko in bogato zalogo

priložnostnih daril

kot ure, verižice, uhane, zapestnice itd. po najnižjih cenah.

Za solidno in točno postrežbo se jamči.

I. KETTE

Ljubljana, Franca Jožefa c. 3.

Klobuki, čepice, perilo, kravate, palice, dežniki, galoše, toaletne potrebščine itd. Vsi predmeti za telovadbo, turistikó in drug šport.

Knjigoveznica ,Kat. tisk. društva'

v Ljubljani

se priporoča :

**v izvršitev vsakovrstnih
knjigoveških del.**

Knjižnicam znaten popust. Solidno delo, zmerna cena.

Kupujte edino

,Sava'-kremo (čistilo).

Dobiva se povsod.

Fr. P. Zajec, izprašani Ljubljana, Stari trg 9

optik, priporoča svoj dobro urejeni **optični zavež** kakor tudi različne vrste naočnikov, ščipalcev, toplomerov, daljnogledov itd. Popravila očal, ščipalcev itd. izvršuje dobro in ceno!

G. F. Jurásek

uglaševalec glasovirjev in
trgovec glasbil

Ljubljana, Poljanska c. 13.

Velika zaloga prvovrstnih glasovirjev, pianin, harmonijev, gosli, tamburic, kitar, citer in vsega glasbenega orodja. **Najboljše strune** (Wachold in druge). Zavod za uglaševanje ter popravila vseh glasbil. Jamčim pismeno 10 let. Posojevalnica glasovirjev in harmonijev po najnižjih cenah. — **Dobro blago se samo hvall.**

Telovadne priprave in orodje, vsakovrstne gospodinske in gospodarske predmete, kuhinjsko opravo, železno pohištvo, orodje, raznovrstno železnino, nagrobne križe in prvovrstne **poljedelske stroje** priporoča prva domača tvrdka te stroke

Fr. Stupica v Ljubljani

Marije Terezije cesta šte. 1

veletrgovina z železnino in razpošiljalnica
poljedelskih strojev.

K. A. KREGAR

Ljubljana, Sv. Petra cesta 23

**Trgovina z usnjem
na debelo in drobno**

Bogata zaloga raznovrstnega
usnja in črevljarских potrebščin

Glavna zaloga

Sava-kreme

v korist obmejnim Slovincem!

Trgovina oljnatih barv, fir-
nežev in lakov ter vseh v to
stroko spadajočih
predmetov

Brata Eberl

slikarja napisov, pleskarska mojstra
Miklošičeva cesta št. 4

nasproti „Uniona“

Priporoča se preč. duhovščini
in p. n. občinstvu
v vsakem oziru
kot priznana solidna tvrdka

Priporočljiva domača tvrdka!

Podpisani izjavljam v imenu stavb-
nega odbora za zidanje nove cerkve
v Šmihelu pri Žužemberku, da je gosp.

Rajko Sušnik

umetni steklar v Šiški

napravil v imenovani cerkvi enajst
novih oken, krasno in umetno v got-
skem slogu, v splošno zadovoljnost in
po zmerni ceni ter je zato v svoji
stroki vreden najboljšega priporočila.

V Šmihelu, 12. avgusta 1909.

Za stavbni odbor:

Francišek Gabršek,
župni upravitelj.

Prodajalna Katol. tisk. društva (H. Ničman) v Ljubljani

priporoča svojo bogato zalogo

: šolskih :
in pisarniških
potrebščin

kakor: raznovrstni papir, zvezke, no-
teze, razne zapisnike, kopirne knjige,
šolske in pisarniške mape, radirke,
pisala, črnilo, gumi, tintnike, ravnila,
trikote, šestila, barve, čopiče, razno-
vrstne razglednice in devocionalije.